

12.2.2018

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: Lausuntopyyntö 246676, 8.1.2018, MMM036:00/2016

Lausunto Hallituksen esityksestä laiksi muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Luomuinstituutilta lausuntoa Hallituksen esityksestä laiksi muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittamisesta. Laissa säädettäisiin kansallisista järjestelyistä, joita Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/412 direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan kansallinen voimaantulo edellyttää, sekä siihen liittyvästä valvonnasta. Luomuinstituutti kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta ja esittää siitä seuraavat huomionsa.

Luomu on Suomessa kasvava tuotannonala, ja sitä edistetään kansallisen luomuohjelman avulla. Luomutuotannossa on tällä hetkellä noin 12 % peltoalasta ja tavoitteena on 20 % viljelyalan saavuttaminen vuoteen 2020 mennessä. Luomutuotanto on EU- ja kansallisen lainsäädännön ohjaamaa ja perustuu sertifiointiin edellyttämiin tuotantoehtoihin. Muuntogeenisten organismien viljely on kiellettyä luomutuotannossa ja niiden tahaton leviäminen ympäristöön on uhka luomun tuotantoedellytyksille. Siitä syystä Luomuinstituutti pitää tärkeänä kansallista mahdollisuutta kieltää tai rajoittaa Euroopan Unionissa viljeltäväksi hyväksytyjen muuntogeenisten kasvien viljelyä Suomessa ja kiittää maa- ja metsätalousministeriötä lakiluonnoksen valmistelusta.

Hallituksen esityksen yleisperustelujen johdannossa ja sen yhteiskunnallisissa vaikutuksissa (luku 4.3) todetaan, että Suomessa ei ole tällä hetkellä eikä lähivuosina odotettavissa kaupalliseen viljelyyn muuntogeenisiä kasveja. Siitä huolimatta Luomuinstituutti pitää tärkeänä, että kansallista rajoitusmenettelyä ja sen valvontaa varten luodaan kattava järjestelmä jo hyvissä ajoin ennen kuin näitä mahdollisesti olisi tulossa markkinoille. Rajoituksen tai kiellon vaikutuksista paitsi yksittäisen viljelijän lajikevalintoihin, olisi perusteluissa ollut hyvä mainita myös negatiivisista vaikutuksista koko kasvavalle luomuelinkeinolle, mikäli muuntogeenisten kasvien viljelyä ei kansallisesti rajoitettaisi millään tavoin.

Lakiluonnos ei nykyisellään sisällä määritelmää siitä, mitä muuntogeenisillä organismeilla tarkoitetaan, vaan soveltamisalan kohdalla viitataan EU:n säädöksiin. Luomuinstituutti pitää tärkeänä, että EU-lainsäädännön uudistustyössä määritelmään sisällytettäisiin myös uusien bioteknisten jalostusmenetelmien avulla tuotettavat muuntogeeniset organismit, joita tulisi koskea yhtäläiset lupamenettelyt, rajoitukset ja valvonta kuin perinteisen geeniteknikan keinoin aikaansaaduilla muuntogeenisillä organismeilla tällä hetkellä on. Kansainvälinen luomujärjestö IFOAM Organics International on laatinut jalostustekniikoiden yhteensopivuudesta luomutuotantoon kannanoton, johon Luomuinstituutti tässä yhteydessä viittaa. Siten myös kansallisten viljelyrajoitusten tulisi kattaa yhtäläisesti kaikki muuntogeeniset viljelykasvit niiden lisäysaineiston bioteknisestä tuotantotavasta riippumatta, jotta voidaan turvata luomuviljelyn edellytykset estämällä muuntogeenisten viljelykasvien tahaton leviäminen ympäristöön.

Luomuinstituutti on Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin yliopiston monitieteinen luomututkija- ja asiantuntijaverkosto.

LUOMUINSTITUUTTI

Vaikka Luomuinstituutti näkeekin, että nykymuotoisen luomutuotannon toimintaedellytysten turvaamiseksi ensisijainen vaihtoehto olisi mahdollisuus kokonaan kieltää muuntogeenisten viljelykasvien viljelylupa Suomen alueella, saattaa joissain tapauksissa olla riittävää rajoittaa viljelyä esimerkiksi asettamalla alueellisia tai paikallisia riskinhallintatoimenpiteitä rinnakkaiselon mahdollistamiseksi. Lakiesityksessä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, millaisia suojaetäisyyksiä tai muita riskinhallintatoimia käytännössä olisi tarpeen asettaa muuntogeenisten viljelykasvien leviämisen estämiseksi. Lain käytännön soveltamisen ja valvonnan kannalta on olennaista, että kansallisen rajoitus- ja kieltojärjestelmän pohjana olisivat tieteellisesti validit riskinhallintakeinot, jotka olisivat varovaisuusperiaatteen mukaisesti riittävän tiukat estämään muuntogeenisten organismien tahattoman leviämisen myös poikkeuksellisissa ääriolosuhteissa ja esimerkiksi ilmastonmuutoksen myötä muuttuvissa ympäristö- ja viljelyoloissa. Kansallisesta riskinhallintatoimien valikoimasta olisi näin ollen tarpeen säätää erikseen tämän lain nojalla jo hyvissä ajoin ennen kuin joudutaan käytännön päätöksentekotilanteisiin yksittäisten viljelylupien kohdalla. Oikeudellisesti velvoittavien riskinhallintamenetelmien hyväksyminen yhteiskunnassa edellyttää myös sidosryhmien laajaa osallistumista niiden valmisteluun.

Esityksen vaikutukset kohdistuvat elinkeinonharjoittajiin ja eivät erikseen rajoita tieteellisen bioteknisen tutkimuksen harjoittamista Suomessa. Luomuinstituutti pitää tärkeänä, että tieteellistä bioteknistä tutkimusta ei kielletä tai rajoiteta, sillä biotekninen tutkimus voi tuottaa myös luomutuotannon kehittämiseen tarvittavaa tärkeää tietoa.

Pakottavat syyt, joiden perusteella Suomi voisi rajoittaa tai kieltää muuntogeenisen organismin viljelyn, on lueteltu lain 7§:ssä. Luomuviljelyn näkökulmasta useimmat näistä syistä puoltavat muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittamista tai kieltämistä. Näin ollen Luomuinstituutti esittää, että lakiesityksen perusteluihin lisättäisiin maininta siitä, että lain avulla voitaisiin osaltaan turvata kasvavan luomutuotannon harjoittamisen mahdollisuuksia Suomessa.

Lain 8§:ssä edellytettävä 75 vuorokauden mittainen pidättäytyminen kansallisen rajoituksen tai kiellon voimaan saattamisesta ei ota riittävästi huomioon Suomen lyhyttä kasvukautta. Tässä yhteydessä ei myöskään tarkemmin kuvata toimia, joiden avulla Elintarviketurvallisuusviraston tulisi käytännössä estää muuntogeenisen organismin istuttaminen tai kylväminen määräaikana. Siten tämän pykälän tehokas toimeenpano ja valvonta saattaa käytännössä vaarantua edellä mainituista tulkintaongelmista johtuen.

Sari Iivonen
Luomuinstituutin johtaja

Sari Autio
Tutkimuspäällikkö

Viite: IFOAM Organics International 2017. Position Paper: Compatibility of Breeding Techniques in Organic Systems.

https://www.ifoam.bio/sites/default/files/position_paper_v01_print_ca_0.pdf

Luomuinstituutti on Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin yliopiston monitieteinen luomututkija- ja asiantuntijaverkosto.

HELSINGIN YLIOPISTO